

Μην κοιτάς τα μαύρα χέρια, κοίτα τα άσπρα στα κεμέρια

Του Χρήστου Χωμενίδη

Τι σημαίνει το γνωμικό - τι εννοούσαν οι παλιοί μάστορες; Συμβουλευόμενος το λεξικό μαθαίνεις πως "κεμέρι" είναι το πουγκί. Και "άσπρα" είναι τα χρήματα. Απευθυνόταν ο ξυλουργός ή ο χτίστης σε όποιον τολμούσε να τον κοιτάξει αφ' υψηλού. "Αξίζει η μουτζούρα στα χέρια μου και με το παραπάνω" του έλεγε "όταν το πορτοφόλι μου φουσκώνει! Η αμοιβή από τη δουλειά μου με καταξιώνει υπαρξιακά, κάνει το βάδισμά μου περήφανο, τη φωνή μου να ακούγεται." "Έχεις γρόσια; Έχεις γλώσσα!" διαπιστώνει μια -παρεμφερούς νοήματος- ηπειρώτικη παροιμία.

Το παραπάνω εργασιακό ήθος είναι που σταδιακά εξέλιπε στην Ελλάδα.

Πρέπει να ανατρέξω στην παιδική, στην εφηβική μου έστω ηλικία, για να θυμηθώ τεχνίτες και έμπορους οι οποίοι ανενδοίαστα χαίρονταν και καυχούνταν για τα όσα τους απέφερε το επάγγελμά τους. Που με το σχόλασμα κατέβαιναν στην αγορά, έβγαζαν απ' την τσέπη τα χιλιάρικα (τα έπιαναν με μεγάλους συνδετήρες και μπορούσαν να τα μετράνε σε χρόνο μηδέν) και ψώνιζαν ό,τι χρειαζόταν το νοικοκυριό, επιτρέποντας κάποτε στον εαυτό τους και μικρές μερακλίδικες πολυτέλειες.

Χρήστος Χωμενίδης

Που έβγαιναν Σάββατο και Κυριακή στην περαντζάδα και καμάρωναν μες στα κοστούμια, μέσα στα αστραφτερά σκαρπίνια τους. Οι άνθρωποι τού μόχθου τότε είχαν την κομπόχτη πολύ ψηλά στον αξιακό τους κώδικα. Μπορεί στα συνεργεία και στα γιαπιά να φορούσαν φθαρμένες φόρμες, φανέλες και καπέλα καμωμένα από εφημερίδες. Στη σχόλη τους όμως εννοούσαν να' ναι φιγουρίνια.

Οι εικόνες είναι τόσο μακρινές που φαντάζουν γραφικές. Ο μάστορας απαξιώθηκε στη συλλογική συνείδηση. Το 1971, ο Γιάννης Πάριος καμάρωνε σε μουσική Γιώργου Μητσάκη ότι σπούδασε μηχανικός στον "Προμηθέα", την περίφημη τεχνική σχολή του Πειραιά. Οι συνομήλικοί του ωστόσο μηχανικοί δεν κληροδότησαν στα παιδιά τους την τέχνη τους.

Με χαρτί πανεπιστημίου τα ονειρεύονταν, διορισμένα -με τη βοήθεια, προ ΑΣΕΠ, του βουλευτή- σε κάποια θέση στο ευρύτερο δημόσιο. Το να μην είσαι "blue" αλλά "white collar" θεωρούνταν ιδεώδες. Ακόμα και αν ο "blue collar" έβγαζε περισσότερα λεφτά και κουμαντάριζε καλύτερα τον εαυτό του,

καθώς το προϊόν τού μόχθου του το εκτιμούσε η πελατεία και το αφεντικό και όχι κάποιος γραφειοκράτης προϊστάμενος.

Η συνέχεια είναι γνωστή. Με την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ αφίχθησαν, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, στη χώρα μας μυριάδες μάστορες που στις αρχές δεν έλπιζαν παρά να επιβιώνουν. Τα μεροκάματα κατρακύλησαν, τα τεχνικά επαγγέλματα έγιναν "δουλειές για τους ξένους". Σχετικά πρόσφατα μού έλεγε ένας φίλος ότι ανακάλυψε έναν πρώτης τάξεως Πακιστανό ράφτη στο Αιγάλεω.

Αν πεις για τους οικονομικούς μετανάστες πρώτης γενεάς, τους εξ'Αλβανίας, αυτοί έχουν αφήσει από καιρό πίσω τους σε προκοπή και σε τραπεζικές καταθέσεις πολλούς Έλληνες.

Το λιανεμπόριο εξελίχθηκε ακόμα μελαγχολικότερα για τους κάποτε κυρίαρχους του. Οι αλυσίδες επέδραμαν και οδήγησαν σε ασφυξία τον μικρό και τον μεσαίο καταστηματάρχη, ο οποίος έφερε πλέον και τη ρετινιά τού "κυρ-Παντελή".

Του ανθρώπου που αδιαφορεί για τα κοινά, ο οποίος νοιάζεται αποκλειστικά για τη βολή και το ταμείο του. Το εξωφρενικό είναι ότι στους "κυρ-Παντελήδες" σφοδρότερα επιτίθενται τα ίδια τους τα παιδιά που –ακούγοντας τα κελεύσματα της καθ'ημάς ριζοσπαστικής Αριστεράς, αρνούμενα να υποταχθούν στους κανόνες της αγοράς- εξαρτώνται από το χαρτζιλίκι των γονιών ώσπου να γκριζάρουν. Μένουν στο πατρικό τους μέχρι τα τριανταπέντε.

Δήμιος εν πάση περιπτώσει τού παιχνιδοπώλη της γειτονιάς μου δεν είναι η κόρη του ή ο γιός του. Αλλά ο φραντσαίζ ανταγωνιστής, ο οποίος διαθέτει μεγαλύτερη ποικιλία, σε πιο ελκυστική συσκευασία και σε συμφερότερες για τον καταναλωτή τιμές. Ο μόνος τρόπος να αμυνθεί; Να προσφέρει κάτι το διαφορετικό, κάτι που δεν παράγεται και δεν προσφέρεται μαζικά. Να γίνει αυτό που ονομάζαμε κάποτε "μπουτίκ".

Η παρακμή, η ουσιαστική έκλειψη των μικρών επιχειρήσεων και των αυτοαπασχολούμενων επαγγελματιών αποτελεί μάλλον νομοτέλεια. Το υπογραμμίζει η έκθεση Πισσαρίδη στο διαπιστωτικό της σκέλος. Το φανερώνει και η ίδια η ζωή που αλλάζει ραγδαία κατά τους τελευταίους μήνες εξαιτίας τού κορονοϊού. Όποιο εμπορικό δεν διαθέτει σελίδα στο διαδίκτυο, δεν μπορεί να διεκπεραιώσει το e-shopping, έχει ήδη σκάψει τον λάκκο του.

Προφανώς οδηγούμαστε σε μια καινούργια πραγματικότητα που κανένα εμβόλιο δεν θα μπορέσει να αναστρέψει. Πώς μού'ρθε λοιπόν και ανασύρω παμπάλαια γνωμικά με μαύρα χέρια και κεμέρια; Σε τι μπορεί να χρησιμεύσει σήμερα μια τέτοια νοσταλγικότητα;

Κι όμως... Ανάγκη είναι -εφόσον φιλοδοξούμε, μετά την πανδημία, να επανεκκινήσουμε ως κοινωνία και ως οικονομία-, ανάγκη είναι να ξαναποκτήσουμε το παλιό εργασιακό μας ήθος.

Να θυμηθούμε ότι καθένας μας προσέρχεται στην παραγωγή με τα προσωπικά του όπλα, τις ιδιαίτερές του δεξιότητες, που οφείλει να τις μεταφράζει σε αντίστοιχες αποδοχές. Πως το κοινωνικό κράτος δεν αποτελεί ομπρέλα ούτε ζεστή φωλιά. Αλλά δίχτυ ασφαλείας. Ότι κοινωνική δικαιοσύνη σημαίνει ίση αμοιβή για ίσης αξίας εργασία. Και όχι υπερβάλλουσα στοργή σε κάποιες ευνοούμενες συντεχνίες.

Ότι εκείνοι που αποδίδουν στη δουλειά τους προσβλέπουν στην αξιολόγηση, ιδίως όταν εκείνη συνοδεύεται και από υλικό πέραν του ηθικού επαίνου. Πως το να κερδίζει κανείς από τη σύννομη δραστηριότητά του δεν τον καθιστά ύποπτο, αντιπαθή ή έστω πρόσφορο θύμα υπερφορολόγησης. Αλλά πρότυπο.

Πως δεν υπάρχουν πρώτης και δεύτερης κατηγορίας, παρακατιανά, επαγγέλματα. Ότι η νέα βαθμίδα τεχνικής εκπαίδευσης που εξήγγειλε το υπουργείο Παιδείας είναι ευχής έργο σε μια χώρα αδιόριστων πτυχιούχων, αποφοίτων ανώτατων σχολών χωρίς επαγγελματική προοπτική. Θα λείψει από τους πολίτες τής αύριον η θεωρητική παιδεία;

Ας ενταχθούν τα κλασσικά, τα εμβληματικά κείμενα στην ύλη κάθε σχολείου, κάθε κατεύθυνσης. Δεν χρειάζεται να είσαι -ή να προσδοκός να γίνεις- φιλόλογος για να μελετάς τον "Επιτάφιο" του Θουκυδίδη και τον "Προμηθέα Δεσμώτη".

Το να σε αποκαλούν "μάστορα" λογιζόταν κάποτε η μεγαλύτερη φιλοφρόνηση. Είθε να ξαναγίνει.

** Ο κ. Χρήστος Χωμενίδης είναι συγγραφέας*

30.11.2020

Πηγή: www.capital.gr/